

Középiskolások erkölcsi értékrendjének és a házassággal kapcsolatos attitűdjeinek vizsgálata I.

Investigation of high school students' morals and attitudes to marriage I.

HUSZKA PÉTER

Széchenyi István Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Marketing és Menedzsment Tanszék
Győr, huszkap@sze.hu

PLATZ PETRA

Széchenyi István Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Marketing és Menedzsment Tanszék
Győr, platz@sze.hu

Absztrakt

A kutatás feladata egy megbízható adatsor felállítása a 17-18 éves korosztály erkölcsi értékrendjének, házassággal kapcsolatos attitűdjeinek vizsgálata tekintetében. A kutatás „mintegy kísérleti jelleggel” a Nyugat-Dunántúlon véletlenszerűen kiválasztott középfokú oktatási intézmények (az állami és egyházi fenntartású intézményeket külön kezeltük) 220 tanulójának bevonásával történt.

A vizsgálat eredményei tükrében kijelenthetjük az erkölcsi szabályok betartása az iskolatípustól, a neveltetéstől, vagy a hittől függ. A középiskolások a legfontosabb erkölcsi szabálynak a tisztességet, becsületességet és őszinteséget tartják, ugyanakkor viszonylag kevesen gondolják úgy, hogy mindegyik erkölcsi szabályt be kellene tartanunk, a válaszadók csupán 30,5 %-a vélekedett így. Elgondolkodtató, az a megállapítás, hogy a kimondottan jó anyagi körülmények között lakó, és az átlagosnál jobb tanulmányi eredménnyel rendelkező egyházi neveltetésben részesült lányok körében öt százalék azok aránya, akik szerint teljesen feleslegesek az erkölcsi törvények. Ez már csak azért érdekes, mert az „állami” iskolában járók közül senki sem vélekedett így

Kulcsszavak: erkölcsi szabályok, házasság, hit, középiskolások.

Abstract in English

The task of the research is to set up a reliable series about the moral values and the attitudes with marriage within the 17-18 year old age group. The research had an “experimental characteristic” as the high schools were chosen by chance in the Western Transdanubian region. (The state schools and the religious schools were handled separately.) 220 students were involved.

In the light of the results the compliance with the moral rules depends on the type of the school, on the upbringing or on the religion. The high school students consider trustworthiness, honesty and sincerity the most important. At the same time only a few of them, 30.5% of the respondents thinks that they should keep each moral rules. Thought-provoking is the statement that according to 5% of wealthy and clever girls from religious schools the moral rules are totally unnecessary. It is particularly interesting because none of the state school students have the same opinion.

Keywords: moral rules, marriage, religion, high school students

1. Bevezetés

A gyakorló pedagógus oktató és nevelői tevékenysége során a társadalom különböző rétegeiből származó, eltérő személyiségű, más-más szocializációs fokon álló tanulókkal találkozunk, érintkezünk. A tanári tevékenység során a tanulási-tanítási folyamatban ezen eltérő és gyakran pszichológiailag is sérült, gyengén fejlett gyerekekkel, el kell érniük a célt, hogy a diákok az iskolatípusnak, illetve életkori sajátosságaiknak megfelelő ismeretanyagokra tegyenek szert és erkölcsi, etikai (morális) értékrendjük megfeleljen a társadalmi elvárásoknak. Különösen igaz ez napjainkban, amikor a diákok akár az egyetemen akár az általános iskolában az „internet segítségével szocializálódnak”.

Nincs olyan pedagógus (ide értve az egyetemi oktatókat is) – és nem is lehet – aki teljes mértékben elégedett munkájával, és azt mondhatja: befejeztem nevelői tevékenységem. A tanári pálya és munka, mint élethivatás végig kell, hogy kísérjen minden pedagógust. Gyakran csak évek múlva érlelődik meg, tudatosul, jut felszínre a gyermekben, illetve a már ifjú felnőttben az iskolában kifejtett oktatói – nevelői munka.

Mivel a személyiség kialakulását nagymértékben befolyásolhatják a pszichoszociális és ezáltal a szűkebb közösségből (osztálytársak, család) „érkező” erkölcsi, etikai hatások is fontos tudnunk és ismernünk ezeket, illetve azokat, a társadalomban meglévő nyílt vagy rejtett összefüggéseket, amelyek kiváltói lehetnek a későbbiekben egyes deviáns magatartási formák kialakulásának is.

Mivel az iskola fontos színtere az egészséges lelki nevelésnek is, nem mellékes, hogy egy-egy osztályban illetve valamilyen mikroközösségben milyen interakció alakul ki a közösség tagjai között. A társakat egymáshoz fűző baráti viszony kedvezően hathat az egyén pszichikumára, különösen akkor, ha a családi életben valamilyen nehézség merült fel.

Általánosságban szólva az életmódnak, a közösség „erkölcsi magatartásának” – meghatározott keretek között – nagy szerepe van abban, hogy az egyén milyen mértékben válik autonóm, szabad személyiséggé, és/vagy képes a társadalom „hasznos tagjává” válni.

Joggal vethetjük fel a kérdést, hogy mi módon, milyen eszközökkel szabályozza az életmódot az erkölcs. Megállapítható, hogy a szabályozás eszközei elsősorban a társadalom erkölcsi tudatában megfogalmazott normák, követelmények, amelyek arra vonatkoznak, hogyan kell, illetve hogyan kellene élni. Az erkölcsi tanok, normarendszerek tartalmazzák az emberi célok és tevékenységek értékhierarchiáját.

Kutatási témánk (fentiekben megfogalmazottakon túl) egyrészt azért választottuk a tanulók erkölcsi, etikai értékrendjének, életmódjának, és tágabb értelemben egészségtudatosságának vizsgálatát, mert azt gondoljuk, ezen értékek befolyásolják – gyengíthetik és erősíthetik is – egymást, mint azt korábbi vizsgálatok (PIKÓ, 2002, HUSZKA, 2012) a tanulók deviáns viselkedéséről már alátámasztották. Másrészt a jelen cikk egyik szerzője a közelmúltban erkölcsi, etikai értékrenddel kapcsolatos tanulmányokat folytatott (a Győri Hittudományi Egyetemen) ami ráébresztette a téma aktualitására és fontosságára.

Jelen kutatás „mintegy kísérleti jelleggel” a Nyugat-Dunántúlon véletlenszerűen kiválasztott középfokú oktatási intézmények 17-18 éves tanulói erkölcsi, etikai értékrendjének, a középiskolások házassággal kapcsolatos attitűdjeinek vizsgálatára irányult.

A dolgozatot a tudományos irodalmakban megszokott logikai felépítés azon szabálya alapján építettük fel, miszerint mindig az általánosból a konkrét, a tágabból a szűkebb irányába célszerű haladni: Ennek értelmében először az etika és erkölcs általános megfogalmazása és „bemutatása” után térünk rá a fiatalok házassággal kapcsolatos attitűdjeinek vizsgálatára, mind az irodalmi áttekintés, mind az eredmények és értékelésük részben.

2. Irodalmi áttekintés

Az erkölcs és az etika fogalma

Az erkölcs, illetve az etika fogalmát és viszonyát a legsokoldalúbban és a legaprólékosabb módon a vallásos ideológiák dolgozták ki és mutatják be „követőiknek”. Ez érthetővé válik, ha arra gondolunk, hogy a vallások „alapvető feladata” az emberiség „őstörténetében” a társadalmi élet – és ezen belül különösen az emberek mindennapi életének, magatartási formáinak szabályozása volt.

Az etika (erkölcstan, morális) kifejezés a görög "éthosz" szóból származik.” (TURAY, 2000). A szerző szerint az emberi tevékenységnek három különböző oldalát különböztethetjük meg:

- theória
- poiészisz
- praxisz.

A theória esetében a tudatosságra helyeződik a fő hangsúly, azaz a tevékenység, a tudatosság alapján kerül megvizsgálásra. A poiészisz arra ad rávilágítást, hogy az ember megteremti magának a szükséges javakat, amelyek az élet fenntartásához elengedhetetlenek. A praxisz jelentése pedig önmagában a tevékenység helyességre, a megfelelő kivitelezésre fekteti a hangsúlyt. „Az etika tárgya az emberi cselekvés és a cselekvésben kibontakozó ember” (TURAY, 2000, SCHEFFCZYK, 2012).

Egy másik értelmezés szerint a kifejezés összefüggésbe hozható a „morál” kifejezéssel is, ami a latinus „mos” szóból származik, jelentése: szokás, erkölcs, mindkettő jellemző, mert az erkölcs az ősi primitív társadalmakban erősen kapcsolódik a (törzsi) szokásokhoz.

Az erkölcs fogalma alatt, egy adott társadalom által régebbi tapasztalatok alapján összegyűjtött és helyesnek ítélt viselkedési szabályok összességét értjük (www.gbi.bgk.uni-obuda.hu, ELŐD, 1978).

Az erkölcs tudománya a közösségében élő ember magatartását valamilyen középponti normához viszonyítva vizsgálja. Azt igyekszik megállapítani, hogy az emberi cselekvés, illetve a személy, milyen külső és belső tényezők alapján válik jóvá vagy rosszá.

Az erkölcsi etikai értékrend általános világnézeti-filozófiai alapokon nyugszik, illetve ilyen elméleti jellegű indoklást is kap napjainkban is. Ugyanakkor fontos eleme az erkölcsi tudatnak az emberi szükségletek hierarchiája vagy például a különböző életformák összevetése, valamint olyan követendő elvek és normák megfogalmazása, amelyek az életmódra irányulnak (pl. a húsevés tilalma vagy az alkoholfogyasztás tiltása), így végső soron az erkölcs összefüggésbe hozható egy társadalom életmódjával is.

A házasság szentségének teológiai megközelítése

A házasság az európai hagyomány és a hatályos magyar jog szerint egy felnőtt férfinak és egy nőnek jogilag elismert és szabályozott életközössége (ELŐD, 1978). 2001-től kezdve számos ország jogrendszerében a házasság fogalma kiegészült az azonos neműek között kötött házassággal (KUBY, 2008). A házasság egyéb formái is léteznek: számos társadalom ismeri a poligámiát, ahol egy személynek több házastársa lehet.

A házasság szentsége a katolikus egyházban és az ortodox egyházakban az úgynevezett Hetedik szentség, amely – az egyházi tanítás szerint – a férfi és nő életközösségét megszenteli: a házasság lényegi sajátossága e szerint az egység és a felbonthatatlanság.

Valami fajta házasságra majd minden társadalomban létezik alternatíva. Történelmét elég jól visszakövethetjük elsősorban a kapcsolati forma dokumentáltsága miatt.

Mint azt már az előzőekben bemutattuk a Házasság szentsége a katolikus egyházban és az ortodox egyházakban az úgynevezett Hetedik szentség, amely – az egyházi tanítás szerint – a férfi és nő életközösségét megszenteli: a házasság lényegi sajátossága e szerint az egység és a felbonthatatlanság (CSERHÁTI, 1972).

ELŐD, (1978) teológiai megközelítésre koncentrálna 4 paragrafusban vizsgálja a házasságot:

- 108. § – A házasság szentségi jellege
- 109. § – A házasság üdvösségi hatásai
- 110. § – A házasság tulajdonságai
- 111. §. A házasság szentségének kiszolgáltatása

A hagyományos felfogás szerint a házasság célja a gyermek (bonum prolis), továbbá két másodlagos célt is tulajdonítanak neki (SZABÓ, 1996):

- ✓ egyrészt egymás segítése és kiegészítése (mutuum adiutorium), továbbá
- ✓ a nemi ösztön kielésére ad törvényes keretet (remedium concupiscentiae).

Az újabb teológia irányzatok (a II. vatikáni zsinat óta) a gyermekáldást, mint a házasság megkoronázását és Isten ajándékát említik, és életszövetségről, személyes önátadásról szólnak. A házasság rendeltetéséből pedig egyértelműen „levezethető” a házasság két legfontosabb tulajdonsága, az egység és a felbonthatatlanság (SCHEFFCZYK, 2012).

3. Anyag és módszer

A kutatás feladata egy megbízható adatsor felállítása a 15-19 éves korosztály egészségtudatosságának, erkölcsi etikai értékrendjének, életmódjának vonatkozásában. Jelen kutatás „mintegy kísérleti jelleggel” a Nyugat-Dunántúlon véletlenszerűen (állami és egyházi fenntartású intézményeket külön kezeltük) kiválasztott középfokú oktatási intézmények 17-18 éves tanulói erkölcsi, etikai értékrendjének vizsgálatára irányult.

Kutatási munkánk során a kvantitatív kutatás módszerét alkalmaztuk. Kísérleti munkánk mennyiségi vizsgálaton, azon belül a kérdőíves megkérdezésen alapult. Mindezen célok és feladatok korrekt megvalósítása céljából az alapsokaságból vett minta összeállításánál célunk a reprezentativitás és a véletlenszerűség biztosítása volt. Egy korábban kidolgozott többlépcsős mintavételi eljárás segítségével (SZAKÁLY, 1994, HUSZKA, 2006) többszörös reprezentativitást sikerült elérni. A kvótarendszert nem és iskolai típusok szerint úgy állítottuk össze, hogy tükrözze a megadott korosztályt. A jelen és a későbbi kutatások az alábbi metódus szerint került (kerülnek) megvalósításra:

- Első lépésként az alapsokaságot az ország hét régiója szerint felosztottuk.
- Minden régióban kiválasztottuk egy tesztmegyét, amely megfelelőnek tűnt az adott régió fogyasztóinak reprezentálására.
- Az egyes régiók tesztmegyéinek népességi adatai alapján meghatároztuk az egyes régiók lakosságának (természetesen a vizsgált korosztály vonatkozásában) egymáshoz viszonyított százalékos arányát- egy országos megkérdezés esetén.
- Ezt követően számítottuk ki a megyén belül a megyeszékhely, majd a városokban és a kisebb lélekszámú községben élők számát, illetve arányát.
- A következő lépésként a KSH adatai alapján nem és iskolai végzettség szerint tovább csoportosítottam a vizsgált korcsoportot, és a kapott részarányok alapján állítottuk össze a lekérdezendő személyek kvótáját.

A megbízható eredmények alapja – a reprezentativitáson túl – az, hogy biztosítani kell a véletlenszerű kiválasztás lehetőségét is. Ehhez az ún. „minden n-edik” módszert alkalmaztuk, amelynek fontos jellemzője, hogy minden egyes személynek azonos esélye van a mintába való bekerüléshez.

A fentieknek megfelelően a kérdőívek kitöltése a véletlenszerűen kiválasztott oktatási intézmények 12. évfolyamában történt úgy, hogy minden második iskolában csupán egy osztály (A, B, C sorrendben) került megkérdezésre. A többi (páratlan sorszámú) iskolában ugyanakkor az osztályok közül véletlenszerűen két osztályt választottunk ki (feltéve, hogy több évfolyam is volt az intézményben). A kérdőíveket az adott osztály minden egyes tanulója

kitöltötte. A vizsgáltba 220 személy került bevonásra. A vizsgálatba bevont személyek megoszlását a fontosabb háttérváltozók szerint az 1. táblázat szemlélteti.

1. táblázat: A vizsgálatba bevont személyek megoszlása a fontosabb háttérváltozók szerint

Háttérváltozó	Fő	%
Nemek szerint		
Férfi	107	48,5
Nő	113	51,5
Iskola típus szerint		
Állami fenntartású intézmény	72	24,5
Egyházi fenntartású intézmény	148	67,2
Településtípus szerint		
Megyeszékhely	64	28,9
Város	67	30,3
Falu	89	40,8

Forrás: saját szerkesztés

A nagyszámú adat feldolgozása az SPSS for Windows matematikai-statisztikai programcsomag segítségével történt.

4. Eredmények és értékelésük

Az erkölcsi és vallási szabályok megítélése

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy „az erkölcsi szabályok betartása” nem a kortól, a nemtől vagy az iskolatípustól függ, sokkal inkább a neveltetéstől, az életfelfogástól vagy a hittől. Ezt az is bizonyítja, hogy az egyházi iskolába járó diákok szerint inkább be kell az erkölcsi és hitéleti szabályokat tartani.

A válaszadók véleménye azt tükrözi (nyitott mondatokra adott válaszok), hogy, az erkölcsi szabályok be nem tartásának okai – néhány jellemző vélemény alapján: „Kíváncsiság”, „a társadalom rossz példát mutatott nekik”, „saját érdekeik fontosabbak másoknál”, azaz a karrier. Többen vélekedtek úgy, hogy „kalandvágyból” vagy „az erkölcsi normák megkoptak, feleslegesek”, „sokkal szabadabbak, nyitottabbak az emberek, bár vannak olyan alapszintű dolgok, melyeket muszáj betartani, mert illik, és az emberek legnagyobb része be is tartja”. Akadt olyan is, aki úgy gondolta, hogy minél rosszabb körülmények között él valaki, annál kisebb hajlandóság van a morális, etikai szabályok és a törvények betartására.

Sokan gondolják a válaszadók közül, hogy az erkölcsi szabályok be nem tartásának okai között kiemelkedő jelentőséggel bír az a „tény”, hogy a „fiatalok lázadni akarnak”, önállóan akarnak cselekedni, „kipróbálni azt, amit szeretnének”. Néhány diák azt hangsúlyozta, hogy nem kaptak megfelelő példát, illetőlegesen rossz neveltetést kaptak, úgy gondolják, hogy ők már „felnöttek”, azt tesznek, amit csak akarnak a következményekkel nem törődve - persze kivételek mindig vannak. Néhány jellemző vélemény a lenti szöveghőben kerül még bemutatásra (1. ábra).

1. ábra: Az erkölcsi szabályok be nem tartásának okai

Forrás: saját szerkesztés

Az erkölcsi szabályok betartásának megítélését vette górcső alá az a kérdéscsoport is, amely arra irányult, hogy melyek azok az „emberi tulajdonságok”, etikai normák, amelyek a legfontosabbak (a nyitott mondatokra adott válaszok alapján a tanulók véleményét a 2. ábra szemlélteti) illetve miként vélekednek a tanulók arról, hogy fontos-e betartani az erkölcsi szabályokat 3. ábra.

Az eredmények azt mutatják, hogy különösen az egyházi iskolában tanuló diákok gondolják úgy, hogy a legfontosabb erkölcsi szabálynak a tisztességet, becsületességet és őszinteséget tartják az emberek, ezen kívül akadtak olyanok is, akik a hűséget, igazságosságot vagy Isten szeretetét helyezték előtérbe. Mindezen állításokkal a társadalom többsége is egyet ért és sokan gondolják úgy, hogy manapság háttérbe szorultak az erkölcsi szabályok és maga az erkölcsösség is, azonban ha valaki megfelelő neveltetést kapott, akkor képes mindezekre figyelmet szentelni, még ha azt nem is olyan mértékben, ahogy azt régen tették.

2. ábra: A legfontosabb erkölcsi szabályok

Forrás: saját szerkesztés

Az erkölcsi szabályok betartásának fontossága tekintetében az egyházi és állami fenntartású intézményekben tanuló diákok véleménye némiképpen eltérő, mint arról majd a későbbiekben említést is teszek.

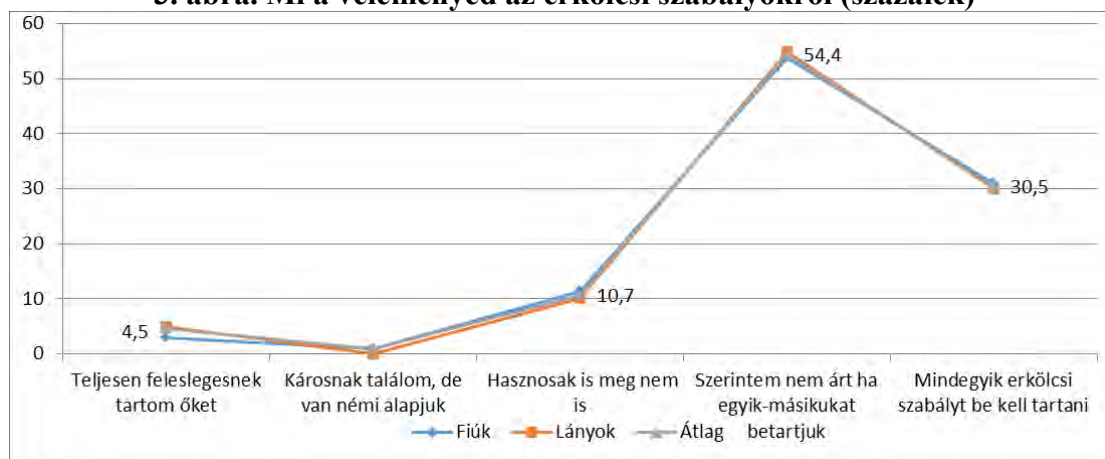
Ha a megkérdezettek véleményét együttesen megállapíthatjuk, hogy viszonylag kevesen gondolják úgy, hogy mindegyik erkölcsi szabályt be kellene tartanunk, a válaszadók 30,5 %-a vélekedett így.

A válaszadók mintegy 55%-a vélekedik úgy, hogy a nem árt, ha egyik-másik etikai szabályt betartjuk, itt nem volt lényegi eltérés a két különböző fenntartású intézménytípus között. Azok, akik így vélekedtek a legjelentősebb értékeknek a becsületességet, az őszinteséget, a tiszteletet, a hűséget, a megbízhatóságot tartották. Akadtak olyan válaszok is, akik szerint azt kell betartani, amit Isten a Bibliában kér tőlünk (talán érdekes megfigyelés lehet, hogy közel azonos arányban vélekedtek így a nem egyházi iskolában és az egyházi iskolában járó diákok). A válaszadók csaknem öt százaléka szerint teljesen feleslegesek az erkölcsi szabályok. Ez bár nem tekinthető jelentős nagyságrendűnek, de *elgondolkodtatásra készíthet az, hogy – mint ahogy majd azt a 3. ábrán látni is fogjuk – az ezt gondolók között több a lány és egyházi intézményekben tanuló.*

Az erkölcsi szabályok betartásának fontossága tekintetében a katolikus iskolában tanuló diákok véleménye azonban összességében pozitívabb. Esetükben szignifikáns különbségeket mutatva többen vannak azok, akik úgy gondolják, hogy mindegyik szabályt be kellene tartani. Az egyházi fenntartású iskolában tanuló diákok közel 37 százaléka vélekedett így. Ha a 3. ábrára tekintünk, megállapíthatjuk, hogy a nemek tekintetében gyakorlatilag egyöntetű válaszok születtek, azaz nincs lényegi különbség a nemek tekintetében e kérdést illetően. A további kérdésekre adott válaszok alapján a különbség okai is megjelennek. A megkérdezettek döntő többsége rendezett (nagyobb arányban, mint az állami iskolában járók esetében) családi körülmények között nevelkedik, és hitbéli hovatartozás tekintetében is a hit fontosságát az erkölcsi szabályok betartását hangsúlyozták.

Az azért elgondolkodtató lehet, hogy az *egyházi neveletésben részesült lányok körében öt százalék azok aránya, akik szerint teljesen feleslegesek az erkölcsi törvények.* Ez már csak azért érdekes, mert az „állami” iskolában járók közül senki sem vélekedett így. *A háttérváltozók azt mutatják, hogy az ezt a választ megfogalmazók kimondottan jó anyagi körülmények között lakik, és a tanulmányi eredményük jobb az átlagosnál.*

3. ábra. Mi a véleményed az erkölcsi szabályokról (százalék)

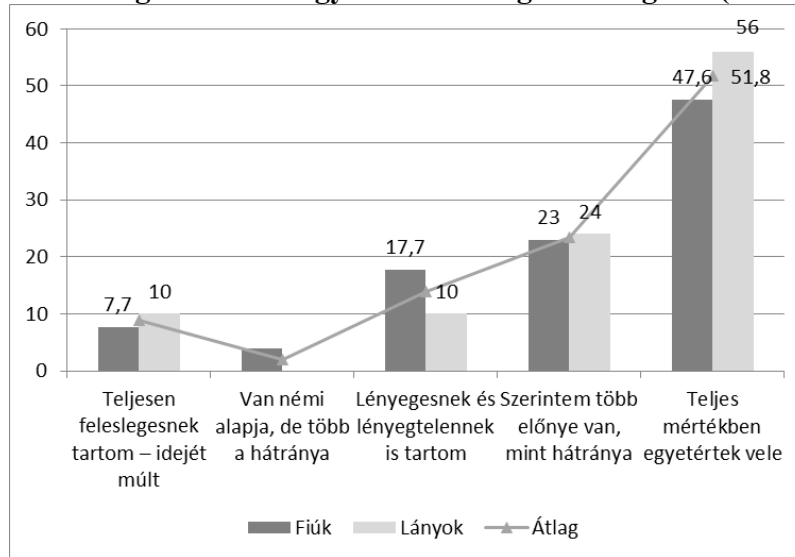

Forrás: saját szerkesztés

Terjedelmi korlátok miatt a felmérés eredményei közül a következőekben a Házasság szentségére vonatkozó kérdések eredményei kerülnek ismertetésre. Hangsúlyozni szükséges, ez a kérdéskör bizonyult a legmegosztóbbnak a kutatás kérdései közül. „Úgy gondolom, hogy életünk legszebb napjának valóban olyannak kellene lennie, amilyennek szeretnénk, és nem olyannak, mint amelyet esetleg mások vagy az erkölcs elvár tőlünk.” – fűzte hozzá véleményét egy 18 éves lány.

Sokan idejét múltnak találják, viszont akadt olyan válaszadó is, aki teljes mértékben egyetért az egyházi házassággal. Az alábbi 4. ábra mutatja az diákok válaszában a nemek szerinti megoszlását.

4. ábra. Mit gondolsz az egyházi házasság Szentségéről (százalék)

Forrás: saját szerkesztés

Mint ahogy az ábra adatai is szemléltetik mindkét nem válaszadói többségében (az átlag: 51,8%) úgy gondolják, hogy az egyházi házasság nem felbontható. (A későbbiekben ismertetésre kerülés tükrében ez többnyire ez az egyházi iskolások véleményét tükrözi.) Az ábra azonban jól tükrözi azt a véleményt, hogy a hölgyek számára ez nagyobb értéket képvisel, mint a fiúk számára. Az is érdekes megfigyelés – a háttérváltozók figyelembevételével –, hogy *a csonka családokban felnövő fiatalok nagyobb arányban vélekedtek így*. Viszonylag kevesen gondolják úgy, hogy a Házasság szentsége idejét múlt átlagosan a megkérdezettek közel kilenc százaléka gondolja így, és az abban kételkedők aránya is csupán 14 százalék körül alakul.

A kutatás eredményei az is feltárták, hogy a Házasság szentségének „fontossága tekintetében a katolikus iskolában tanuló diákok véleménye” lényegesen pozitívabb az állami fenntartású intézményekben járó diákokhoz képest. Megállapíthatjuk, hogy a katolikus gimnáziumba járó diákok körében igenis értéket jelent a Házasság szentsége. Esetükben újból szignifikáns különbségeket mutatva többen vannak azok, úgy gondolják: Házasság szentségének „meg kell felelnie az embereknek” és a szentség felbonthatatlansága értéket jelent! Esetükben a válaszadók 66 százalékot meghaladó mértékben vélekedtek így. Meg kell ugyanakkor említeni, hogy azok aránya, akik szerint a *Házasság szentsége idejét múlt ugyancsak az egyházi fenntartási intézményekben volt a legmagasabb és mintegy 15 százalékot ért el*. A kutatás további szakaszában fontosnak gondoljuk ezen kettősség okainak feltárását.

5. Összefoglalás

A kutatás feladata egy megbízható adatsor felállítása a 17-18 éves korosztály erkölcsi értékrendjének, házassággal kapcsolatos attitűdjeinek vizsgálata tekintetében. A kutatás a Nyugat-Dunántúlon véletlenszerűen kiválasztott középfokú oktatási intézmények (az állami és egyházi fenntartású intézményeket külön kezeltük) 220 tanulójának bevonásával történt.

A vizsgálat eredményei tükrében kijelenthetjük az erkölcsi szabályok betartása elsősorban, a neveltetéstől, vagy a hittől függ, amit viszont nagymértékben befolyásol az, hogy a diák mely iskolatípusban folytatja tanulmányait. A középiskolások a legfontosabb erkölcsi szabálynak a tisztességet, becsületességet és őszinteséget tartják, ugyanakkor viszonylag kevesen gondolják úgy, hogy mindegyik erkölcsi szabályt be kellene tartanunk, a válaszadók csupán 30,5 %-a vélekedett így. Elgondolkodtató az a megállapítás, hogy a kimondottan jó anyagi körülmények között lakó, és az átlagosnál jobb tanulmányi eredménnyel rendelkező egyházi

neveltetésben részesült lányok körében öt százalék azok aránya, akik szerint teljesen feleslegesek az erkölcsi törvények.

Irodalomjegyzék

Cserháti J. (1972): Az Egyház és szentségei. Szent István Társulat, Budapest.

Előd I. (1978): Katolikus dogmatika. Szent István Társulat, Budapest.

Huszka P. (1996): A tejtermékfogyasztás szerkezeti változása a vásárlói magatartás függvényében. PhD értekezés, Kaposvár.

Huszka P. (2012): Az egészségmagatartás néhány elemének vizsgálata primer kutatás alkalmazásával. Egészségfejlesztés, 53 (5-6) pp. 14-25.

Kuby G. (2008): A nemek forradalma - A gender forradalma - A nevelés államosítása. Kairosz Kiadó, Budapest.

Pikó B. (2002): A deviáns magatartás szociológiai alapjai és megjelenési formái a modern társadalomban. JATE Press, Szeged.

Scheffczyk L. (2012): A katolikus hit világa. Igazság és alak. Szent István Társulat, Budapest.

Szabó Gy.: Dogmatika I-III. A katolikus hit igazságai főiskolások és krisztushívők számára. Egri érsekség.

Szakály Z. (1994): Korszerű állati eredetű alapélelmiszerek piacképességének vizsgálata. Kandidátusi értekezés. Kaposvár.

Turay A. (2000): Az ember és az erkölcs, Alapvető etika Aquinói Tamás nyomán. Agapé Kiadó, Szeged.